

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

© Тербух А.А., 2011

В сучасних умовах різкого скорочення освоєних виробничих ресурсів особливої гостроти набувають питання підвищення рівня ефективності їхнього використання. Питання прийняття виважених, обґрунтованих господарських рішень та їх ефективного здійснення ніколи не виходили з поля зору вчених-економістів і практиків.

В науковій і методичній літературі, присвяченій дослідженням процесів управління, термін “господарські рішення” вживається достатньо широко. Найчастіше при його тлумаченні розуміють рішення, які приймаються керівництвом підприємств, організацій, що скеровані на колектив підлеглих, виконавців тобто ототожнюються поняття “господарське рішення” і “управлінське рішення”, що на наш погляд не зовсім коректно. Вважаємо, що зазначені поняття характеризують різні складові процесу господарської діяльності і мають суттєві розбіжності в механізмах прийняття і у сфері використання.

Насамперед розглянемо основні складники досліджуваного поняття. В енциклопедичних виданнях термін “рішення” трактується як “продуманий намір зробити що-небудь, якимось вчинити” [2]. Рішення приймаються певним суб’єктом, що його ухвалює. У філософському розумінні суб’єкт – це істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об’єктивної дійсності й до цілеспрямованої діяльності. У загальноживаному розумінні суб’єкт – особа, група осіб, організація тощо, яким належить активна роль у певному процесі, акті. З юридичної точки зору суб’єкт – це особа чи організація як носій певних прав та обов’язків. [2]. А отже, суб’єктом прийняття рішення може бути фізична або юридична особа, що діє в певних правових межах.

Усі рішення можна розподілити залежно від сфери інтересів життєдіяльності людини, господарських формувань і суспільства, а також глибини пізнання навколишнього світу, визначених прав і повноважень. До переліку можливих рішень можна віднести: політичні, економічні, господарські, соціальні, юридичні, наукові, екологічні, організаційні, технічні, побутові тощо. Схематично систему можливих рішень показано на рис. 1.

Систематизація рішень тісно пов’язана із сферами життєдіяльності людини, суспільства, науки. Рішення повинні скеровуватись на розв’язання конкретних питань, проблем і реалізуються уповноваженими органами через прийняття законів, постанов, ухвал, а також впливом механізмів щодо забезпечення їхнього виконання.

Економічні рішення зосереджені навколо господарської діяльності (“будь-яка діяльність особи, пов’язана з виробництвом і обміном матеріальних і нематеріальних благ” [2]), яка може вчинятись дієздатною особою. Господарська діяльність, своєю чергою, реалізується через господарські операції (“факти діяльності, що впливають на стан майна, капіталу, зобов’язань і фінансових результатів” [2]).

У нормативно-правових документах господарська діяльність визначається як “будь-яка діяльність особи, спрямована на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, якщо безпосередня участь такої особи в організації такої діяльності є регулярною, постійною та суттєвою”[1]. Під безпосередньою участю слід розуміти “зазначену діяльність особи через свої постійні представництва, філіали, відділення, інші відокремлені підрозділи, а також через довірену особу, агента або будь-яку іншу особу, яка діє від імені та на користь першої особи” [1].

Чинним законодавством суб’єкт господарської діяльності або дієздатна особа, визначається як “фізична чи юридична особа, яка проводить діяльність, здійснює господарські операції самостійно, виступає у майнові і фінансові відносини від свого імені” [1].

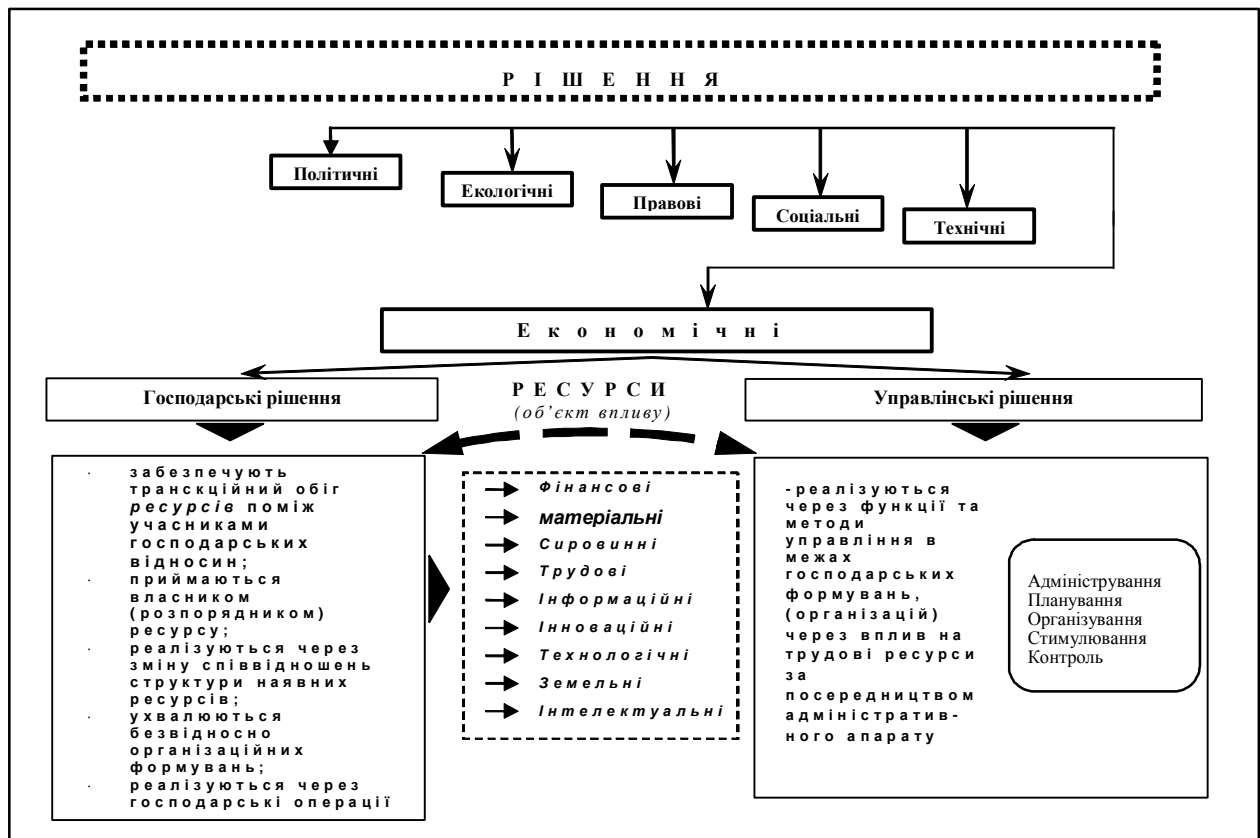

Схема прийняття рішень [Авторська розробка]

Формування господарського рішення – першочерговий складовий компонента провадження господарської діяльності та обов’язковий елемент процесу реалізації управлінського впливу на процеси руху і зміни натурально-речових характеристик ресурсів, які є у власності, чи в оперативному управлінні суб’єкта господарювання.

За посередництвом господарських рішень вирішується широке коло питань, пов’язаних із здійсненням господарської діяльності усіма без винятку суб’єктами господарювання і охоплюють всі без винятку процедури, пов’язані із зміною величини, структури чи сфери прикладання наявних ресурсів, із зміною величини і структури заборгованості. Результатом реалізації господарського рішення можна вважати здійснення господарської операції.

При глибшому дослідженні поняття “господарські рішення” варто зазначити суттєві розбіжності механізмів, методів і способів їхнього ухвалення і реалізації в залежності від особи яка його ухвалює.

Ресурс можна охарактеризувати як умовно статичну категорію, яка сама по собі має вартість, але не приносить доходу її власнику. До прикладу, грошові кошти, що зберігаються в “банці” не принесуть доходу її власнику, інноваційна ідея на забезпечує вигод її власнику допоки не буде реалізованою, утримання земельної ділянки або виробничого приміщення без продуктивного їх використання тягне за собою лише податкові навантаження. Для забезпечення віддачі статичний ресурс через ухвалення господарського рішення повинен трансформуватись у деякий, якісно новий динамічний дохідний ресурс, цінний папір, частку від участі, переданий в оренду, тощо

1. Про оподаткування прибутку: Закон України від 22.05.1997р №283/97-вр : Х. : Фактор, 2007. – 265 с. (Серія “Бібліотека законодавства”). 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.)/Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь; ВТФ “Перун”, 2005. – 1726 с.